

**Міністерство освіти і науки України
Університет Григорія Сковороди в Переяславі
Факультет фінансово-економічної і професійної освіти
Даугавпільський університет (Латвія)
Інститут економіки та прогнозування НАН України
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Комратський державний університет (Молдова)
Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
Національний університет «Києво-Могилянська академія»
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Університет Миколи Коперника в Торуні (Польща)
Університет національного і світового господарства (Софія, Болгарія)
Фонд Президентів України Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського
ГО «Колегіум»**

Матеріали

XVIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

«УМОВИ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В КРАЇНАХ З РИНКОВОЮ ЕКОНОМІКОЮ»

24-25 квітня 2025 р.

м. Переяслав

УДК 316.43:330.342

*Рекомендовано до друку
рішенням Вченої ради Університету Григорія Сковороди в Переяславі
(протокол № 10 від 15 травня 2025 р.)*

Умови економічного зростання в країнах з ринковою економікою : матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції : зб. наук. пр. / за ред. С. Ю. Кучеренко, Л. Ю. Леваєвої. Переяслав: ФОП Домбровська Я.М., 2025, 206 с.

У збірнику надруковано матеріали XVIII Міжнародної науково-практичної конференції «Умови економічного зростання в країнах з ринковою економікою», яка відбулася 24-25 квітня 2025 року в Університеті Григорія Сковороди в Переяславі.

Збірник розрахований на науково-педагогічних працівників, аспірантів, здобувачів закладів освіти, фахівців-практиків.

*Матеріали друкуються мовою оригіналів.
За виклад, зміст і достовірність матеріалів відповідають автори.*

Житар М. О. НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ ТА СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН.....	93
Литневська О. Ф., Василенко Л. М. ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»...	98
Мельник В. М., Євтушенко Н. М. ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРИНЦИПІВ ФІСКАЛЬНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ.....	101
Чорний Б. С., Бикало М. В., Ткаченко Ю. О. ФІНАНСОВІ ДЖЕРЕЛА ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА СЕЛІ.....	104

СЕКЦІЯ 4. СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИКИ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Lingxian Jiang, Shupeng Zhao, Vera Komarova THE IMPACT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE ON ENTERPRISE DIGITAL TRANSFORMATION.....	106
Vera Komarova, Edmunds Čižo, Jānis Kudiņš, Inta Ostrovska CONCEPTUALIZING IT/AI USE AND LABOR PRODUCTIVITY: A FRAMEWORK AND METHODOLOGY FOR EMPIRICAL RESEARCH IN LATVIAN ENTERPRISES.....	109
Зленко Я. Ю., Кротюк Б. І., Зленко А. М. КОРПОРАТИВНА КУЛЬТУРА У ВІДДАЛЕНИХ ТА ГІБРИДНИХ КОМАНДАХ: ВИКЛИКИ, ІНСТРУМЕНТИ ТА ПРАКТИКИ.....	112
Єремян О. М., Харчук Є. М. НЕФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ: СУТНІСТЬ, ЗНАЧЕННЯ ТА РОЛЬ У СУЧАСНОМУ БІЗНЕСІ...	114
Івахов В. В., Губенко В. А., Нестеренко Є. І. ОСНОВНІ НАПРЯМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	116
Костик Є. П., Цимбал К. О. ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ КОРПОРАТИВНИМИ БІЗНЕС- КОМУНІКАЦІЯМИ В УМОВАХ ДИНАМІЧНОГО РИНКУ.....	120
Кучеренко С. Ю., Кліменко О. М. ОСОБЛИВОСТІ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ.....	131
Левасєва Л. Ю., Астаф'єв А. О., Березін А. П. ЦИФРОВІЗАЦІЯ АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА: НОВІ МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ.....	135
Макарчук І. М., Войчишина Т. Я. ЦИФРОВА ІНКЛЮЗІЯ ЯК КЛЮЧ ДО ДОСЯГНЕННЯ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ: АНАЛІЗ ПЛАТФОРМ І ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РІВНИХ МОЖЛИВОСТЕЙ....	139

розширилися можливості фінансових компаній по формуванню їх ресурсів шляхом розширення джерел фінансування, та напрямів використання, що в свою чергу повинно привести до розширенню масштабів та підвищення якості фінансових послуг фінансовою системою України.

Діяльність ломбардів в основному спрямована на сектор короткострокового кредитування фізичних осіб і орієнтована на фізичних осіб з низьким рівнем доходів з метою забезпечувати громадян основними потребами у кризових ситуаціях, в першу чергу для фінансування витрат на харчування, житло чи оплату комунальних послуг. Привабливістю ломбардів є проста процедура видачі кредиту, а недоліком – високі процентні ставки по кредитах, які складають більше одного процента в день. В основному ломбарди проводять свою кредитну діяльність за рахунок коштів своїх власників, таким чином їх діяльність не становить значного ризику для стабільності фінансової системи країни.

Аналіз ринку фінансових послуг в Україні дає можливість стверджувати, що під впливом зовнішніх і внутрішніх чинників та завдяки розвитку і вдосконалення технологій на фінансовому ринку відбуваються процеси зміни масштабів діяльності та структури небанківських фінансових установ, а також взаємопроникнення сфер їх діяльності шляхом надання взаємних послуг. Так проведення кредитних операцій фінансовими установами вимагає застосування страхування яке можуть забезпечити тільки страхові компанії, в свою чергу страхові компанії користуються послугами недержавних пенсійних фондів для інвестування своїх ресурсів. Значна кількість фінансово-кредитних установ користуються послугами банків як джерела ресурсів для проведення власних операцій. В цілому гармонійний розвиток ринку небанківських фінансових установ є важливою складовою динамічного розвитку економіки України.

Література:

1. Бороденко Т. М., Буряченко А. Є., Гапонюк М. А. Діяльність небанківських фінансових установ на ринку фінансових послуг. *Економіка та суспільство*. 2023. Вип. 57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-4> (дата звернення: 06.04.2025).
2. Левченко В. П. Розвиток ринку небанківських фінансових послуг: монографія. Київ: Центр учбової літератури, 2013. 368 с.
3. Показники діяльності учасників ринку небанківських фінансових послуг. *Національний банк України*. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/supervision-statist#6> (дата звернення: 06.04.2025).
4. Про фінансові послуги та фінансові компанії: Закону України від 14.12.2021 № 1953-ІХ. Відомості Верховної Ради (ВВР), 2023, № 3-4, ст.10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1953-20#Text> (дата звернення: 06.04.2025).

НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ БАНКІВСЬКОЇ СФЕРИ ТА СТРАХОВОГО РИНКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН

Житар Максим Олегович

доктор економічних наук, професор

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

zhytarmaksym@gmail.com

Глобалізація значно вплинула на фінансові ринки та банківську діяльність, оскільки зросла їхня взаємозалежність, що призвело до зміни характеру міжнародних фінансових потоків. За даними Світового банку, обсяг глобальних фінансових операцій перевищив 290

трлн доларів у 2023 році, що вказує на активну міжнародну кооперацію у сфері фінансів. Це зумовлює як позитивні, так і негативні ефекти: з одного боку, збільшення доступу до капіталу для підприємств та урядів, а з іншого – підвищення вразливості до глобальних фінансових криз. Наприклад, фінансова криза 2008 року продемонструвала, як проблеми в одному сегменті фінансового ринку можуть швидко поширюватися на інші країни. У цьому контексті важливо відзначити посилення регуляторного нагляду з боку міжнародних фінансових організацій, таких як МВФ і Базельський комітет з банківського нагляду. Водночас глобалізація сприяє появі нових банківських моделей, що базуються на міжнародній співпраці та інтеграції. Це включає використання спільних стандартів звітності, таких як МСФЗ, що полегшує міжнародні інвестиції. Враховуючи зазначене, адаптація банків до глобальних викликів стає критично важливим аспектом їхнього розвитку, що потребує гнучкості та інноваційного підходу [1-2].

Розвиток діджиталізації у фінансовій сфері є однією з найважливіших тенденцій останніх десятиліть, що трансформує традиційні банківські та страхові послуги. Наприклад, згідно з даними Statista, кількість активних користувачів мобільного банкінгу у світі перевищила 2,5 млрд осіб у 2023 році, що свідчить про масштабне проникнення цифрових технологій у фінансовий сектор. У відповідь на ці зміни банки змушені адаптувати свої бізнес-моделі, пропонуючи клієнтам нові сервіси, такі як біометрична автентифікація, штучний інтелект у процесах кредитування та автоматизовані фінансові консультанти. Також слід зазначити розвиток інтернет-страхування, яке дозволяє споживачам швидко оформлювати поліси без необхідності відвідування фізичних відділень. Згідно з дослідженням McKinsey, понад 60% страхових компаній у світі вже впровадили штучний інтелект для оцінки ризиків та формування тарифних планів [2]. Разом з тим діджиталізація створює нові виклики, пов'язані з безпекою даних та кіберзлочинністю. За інформацією IBM, середній збиток від витоку даних у фінансовому секторі у 2023 році склав понад 5 млн доларів на одну компанію, що свідчить про необхідність посилення захисту інформаційних систем. Отже, впровадження цифрових технологій у банківському та страховому секторах є не лише можливістю для підвищення ефективності, а й викликом, який потребує стратегічного підходу.

Регуляторні виклики у фінансовій сфері в умовах глобалізаційних змін стають дедалі актуальнішими, оскільки міжнародні фінансові операції вимагають узгоджених норм та стандартів. Відповідно до звіту Банку міжнародних розрахунків, глобальні фінансові потоки у 2023 році перевищили 160% світового ВВП, що посилює необхідність контролю за транскордонними операціями. Важливо зазначити, що сучасне регулювання фінансового сектору фокусується на боротьбі з відмиванням коштів, що підтверджується імплементацією стандартів FATF у понад 200 юрисдикціях світу. Однак регуляторні органи також стикаються з труднощами у сфері контролю за криптовалютами та фінтех-компаніями, які часто працюють поза межами традиційного банківського нагляду. Наприклад, у 2023 році загальний ринок криптовалют оцінювався в 1,5 трлн доларів, що викликає занепокоєння з боку регуляторів щодо можливих фінансових ризиків. Також актуальним питанням є регулювання роботи BigTech-компаній, таких як Google, Apple та Amazon, які активно впроваджують власні фінансові сервіси, конкуруючи з традиційними банками. Це створює необхідність у розробці нових нормативних актів, спрямованих на забезпечення фінансової стабільності та захист прав споживачів. Отже, регуляторні зміни у фінансовій сфері є невід'ємною частиною її адаптації до глобалізаційних процесів, що вимагає балансу між контролем та стимулюванням інновацій [1-3].

Інноваційні фінансові інструменти відіграють ключову роль у трансформації банківської та страхової галузі, дозволяючи підвищити ефективність фінансових послуг. Наприклад, за даними PwC, понад 70% фінансових установ у світі вже використовують технології штучного інтелекту для автоматизації кредитного скорингу, що дозволяє скорочувати витрати та мінімізувати ризики неповернення позик. Блокчейн-технології також змінюють банківську систему, забезпечуючи прозорість та швидкість транзакцій. У 2023 році загальний обсяг фінансових операцій, що здійснювалися за допомогою блокчейну, перевищив 5 трлн доларів, що свідчить про високий рівень довіри до цієї технології. Крім того, розвиток InsurTech-продуктів сприяє персоналізації страхових послуг, дозволяючи клієнтам отримувати індивідуальні страхові плани на основі аналізу їхньої поведінки та ризиків. Наприклад, у США 40% автострахових компаній вже використовують телеметричні дані для формування тарифів. Водночас застосування великих даних (Big Data) дає змогу фінансовим установам аналізувати ринок у реальному часі та швидко реагувати на зміни. Таким чином, фінансові інновації стають основою конкурентної переваги для банків і страхових компаній, що сприяє їхній стійкості в умовах глобальних змін [4].

Фінансові інновації відіграють ключову роль у забезпеченні стійкості банківської та страхової систем у динамічних умовах глобалізації. Впровадження нових технологій дозволяє компаніям знижувати операційні витрати, підвищувати ефективність управління ризиками та покращувати якість обслуговування клієнтів. Одним із найбільш перспективних напрямів є використання штучного інтелекту (ШІ) та машинного навчання для автоматизації процесів аналізу ризиків і прогнозування поведінки клієнтів. Наприклад, Bank of America активно застосовує чат-бот Erica, який надає фінансові консультації та допомагає клієнтам керувати своїми витратами. Водночас у страховому секторі японська компанія Tokio Marine використовує ШІ для оцінки збитків у разі страхових випадків, що дозволяє скоротити час виплат на 30-40%. Це демонструє значний потенціал цифрових технологій у прискоренні фінансових операцій та підвищенні їхньої точності.

Одним із найпотужніших інструментів сучасних фінансових систем є блокчейн, який забезпечує прозорість, швидкість і безпеку транзакцій. За даними Європейського центрального банку, застосування блокчейну для міжнародних платежів дозволяє скоротити витрати на трансакції до 40% та прискорити міжбанківські розрахунки з декількох днів до кількох секунд. Наприклад, система RippleNet, що використовується такими фінансовими гігантами, як Santander і Standard Chartered, забезпечує миттєві міжнародні перекази без посередників. У страховій сфері блокчейн також знайшов своє застосування: американська компанія Lemonade використовує «розумні контракти» для автоматизації виплат за страховими випадками, що дозволяє значно скоротити витрати на адміністративне управління та прискорити процес розгляду заявок. Таким чином, блокчейн-технології стають невід'ємною частиною фінансового сектору, сприяючи його стабільності та конкурентоспроможності [5].

Ще одним напрямом розвитку фінансових інновацій є використання Big Data та аналітики даних для підвищення ефективності роботи банків і страхових компаній. Наприклад, компанія JPMorgan Chase інвестувала понад 11 мільярдів доларів у розвиток цифрових технологій та аналітичних систем, що дозволяє їм краще прогнозувати поведінку клієнтів і запобігати шахрайським операціям. У страхуванні аналітика даних також відіграє важливу роль: китайська компанія Ping An Insurance використовує великі дані для розрахунку персоналізованих тарифів, враховуючи стиль водіння клієнтів, їхню кредитну історію та стан здоров'я. Це дозволяє створювати більш точні й справедливі страхові поліси, що підвищує

рівень задоволеності споживачів і зменшує ризики для страховиків.

Фінансові інновації також стимулюють розвиток нових форм банківських послуг, таких як необанки (банки без фізичних відділень), які працюють виключно в цифровому середовищі. Наприклад, Revolut і N26 пропонують клієнтам зручні мобільні додатки з мінімальними комісіями, гнучкими тарифами та швидкими міжнародними платежами. За даними досліджень, у 2023 році кількість користувачів необанків перевищила 400 мільйонів осіб у всьому світі, що свідчить про зростаючу популярність цього формату. У страховій сфері аналогічні зміни відбуваються завдяки InsurTech-компаніям, які пропонують цифрові страхові продукти, орієнтовані на індивідуальні потреби клієнтів.

Таблиця. **Основні фінансові інновації та їх вплив на банківську та страхову сфери [5-7]**

Фінансова інновація	Приклад застосування	Вплив
Штучний інтелект	Bank of America (чат-бот Erica)	Автоматизація обслуговування клієнтів, економія часу
Блокчейн	RippleNet (міжнародні платежі)	Зменшення витрат, підвищення швидкості транзакцій
Big Data	JPMorgan Chase (кредитний скоринг)	Зниження ризиків, покращення прогнозування
Необанки	Revolut, N26 (цифровий банкінг)	Гнучкість, зниження вартості послуг

Фінансові інновації відіграють визначальну роль у розвитку банківської та страхової сфер, дозволяючи компаніям адаптуватися до глобальних змін, підвищувати ефективність та розширювати спектр послуг. Вони не лише підвищують рівень зручності для клієнтів, а й сприяють загальному зміцненню фінансової стабільності у світі. Подальший розвиток цих технологій сприятиме ще більшій інтеграції фінансових ринків та створенню нових можливостей для учасників ринку.

Глобалізація суттєво впливає на фінансову систему, формуючи нові правила взаємодії між банками, страховими компаніями та міжнародними ринками. Збільшення обсягів транскордонних операцій стимулює інтеграцію економік, водночас створюючи виклики щодо посилення регулювання та контролю за фінансовими потоками. Регуляторні зміни є відповіддю на зростання фінансових ризиків і необхідність забезпечення стабільності сектору. Однак жорсткіші вимоги до звітності та прозорості операцій вимагають адаптації бізнес-моделей фінансових установ [5-7].

Діджиталізація стає основним рушієм розвитку банківської та страхової сфер, спрощуючи доступ до фінансових послуг і покращуючи клієнтський досвід. Цифрові технології дозволяють автоматизувати операції, знижуючи витрати та підвищуючи швидкість обробки платежів і страхових виплат. Інноваційні фінансові інструменти, такі як штучний інтелект і автоматизовані фінансові консультанти, забезпечують ефективніше управління ризиками та покращують персоналізацію послуг. Використання блокчейн-технологій відкриває нові можливості для фінансових операцій, зменшуючи час транзакцій і підвищуючи безпеку даних.

Аналітика великих даних дає змогу фінансовим компаніям краще прогнозувати ринкові тенденції та розробляти більш точні фінансові продукти. Завдяки аналізу поведінки клієнтів банки й страхові компанії можуть формувати персоналізовані тарифи та швидше реагувати на зміну потреб споживачів. Застосування новітніх технологій сприяє не лише підвищенню ефективності фінансового сектору, а й забезпеченню його конкурентоспроможності у глобальному масштабі.

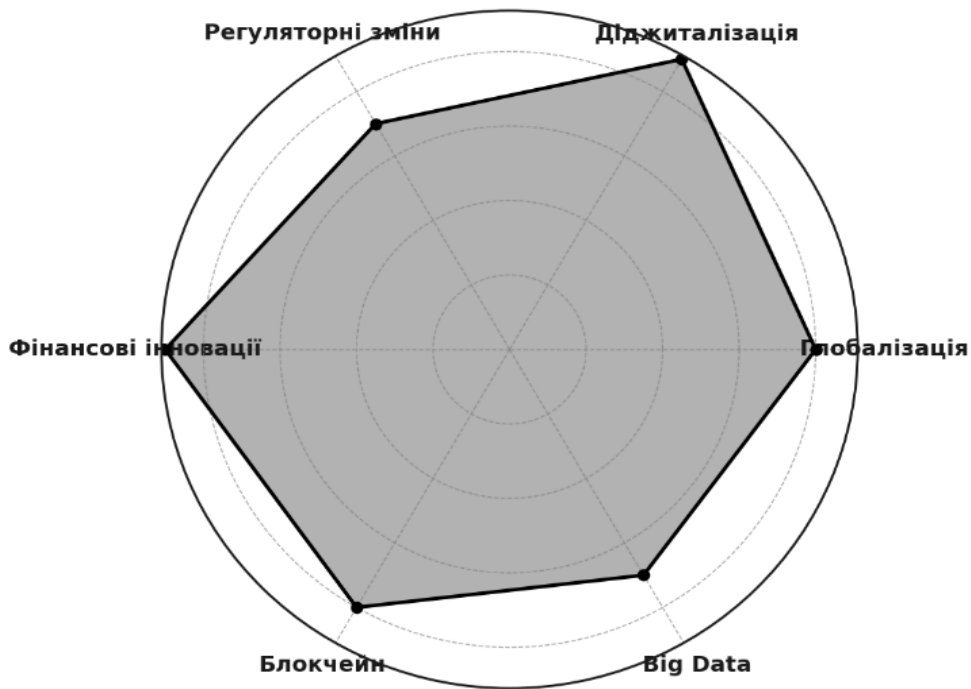

Рис. Ключові напрями трансформації фінансового сектору [5-7]

Обрані ключові напрями трансформації фінансового сектору зумовлені сучасними глобальними викликами та стрімким розвитком технологій. Посилення міжнародної взаємодії вимагає нових підходів до регулювання, водночас цифровізація та фінансові інновації відкривають перспективи для підвищення ефективності банківських і страхових послуг. Використання блокчейну та аналітики великих даних дозволяє оптимізувати процеси й підвищити безпеку фінансових операцій, що є критично важливим для стійкого розвитку галузі.

Література:

1. Житар М. (2024). Тенденції розвитку страхового ринку України в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 61. С.1-6. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3733/3655>
2. Офіційний сайт McKinsey. Режим доступу: <https://www.mckinsey.com/>
3. Житар М.О., Ясентюк А.С. (2021). Особливості функціонування банківської системи України в умовах пандемії COVID-19. *Збірник наукових праць Університету державної фіскальної служби України*. № 1. С.113-125.
4. Богріновцева Л., Бондарук О., Ключка О. (2023). Фінансова безпека страхового ринку: теоретичний аспект. *Acta Academiae Beregsiensis. Economics*. № 4. С. 216-226. URL: <https://aab-economics.kmf.uz.ua/aabe/article/view/91/104>
5. The Globalization of Financial Services. Investopedia. Режим доступу: <https://www.investopedia.com/>
6. The Role of Technologies on Banking and Insurance Sectors in the Digitalization and Globalization Era—A Select Study. Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/345004818_The_Role_of_Technologies_on_Banking_and_Insurance_Sectors_in_the_Digitalization_and_Globalization_Era-A_Select_Study, [researchgate.net](https://www.researchgate.net)
7. India's Insurance Industry Transformation. Bain & Company. – Режим доступу: <https://www.bain.com/insights/indias-insurance-industry-transformation/.bain.com>